

KLIIMAEESMÄRGID JA NENDE MÕJU ÜKSIKTEGEVUSTE LUBAMISELE

Kliimaeesmärkidega ei keelata otseselt ühtki tegevust, ent nende alusel tuleb suure kliimamõjuga tegevusi edaspidi piirata, et eesmärged oleks võimalik plaanitult täita. Kliimamõjuga tegevuste lubamisel tuleb eelistada tegevusi, milleks on ülekaalukas huvi.

KLIIMAEESMÄRGID ON RIIKIDE LUBADUSED HOIDA KLIIMASOOJENEMINE ALLA TEATUD PIIRI, VÄHENDADA OMA KASVUHOONEGAASE KINDLAKS AJAKS KINDLAL MÄÄRAL VÕI KOHANEDA KLIIMAMUUTUSTEGA

2015. aastal sõlmitud Pariisi kokkuleppes seati eesmärk hoida globaalset kliimasoojenemist tuntavalt alla kahe kraadi ning püüda piirata tõusu 1,5 kraadini. Eesti on Pariisi kokkuleppe osalisriik ja peab selles võetud eesmärged ning kohustusi täitma.

Eesti on seni võtnud sihiks saavutada kliimaneutraalsus aastaks 2050 (Kliimapolitiika põhialused 2017). Kliimaseadusega on kavas seada: 1) KHG vähendamise tähtajalised vahe-eesmärgid ja 2) sektoripõhised eesmärgid erinevatele majandussektoritele nagu energeetika, transport, hooned, tööstus, jäätmemajandus, põllumajandus ning maakasutussektor.

Näide 1: Kasvuhoonegaaside heitkogust vähendatakse 2021. a heitkogusega võrreldes: 2030. aastaks x%; 2040. aastaks y%.

Näide 2: Energeetikasektori heitkoguste vähendamise eesmärk aastaks 2030 on -X% ja aastaks 2040 -Y%.

KLIIMAEESMÄRGID MÄÄRAVAD ÄRA OLULISE KLIIMAMÕJU JA KESKKONNAOHU PIIRI, MILLE ALUSEL OTSUSTATAKSE, KAS IGAT ÜKSIKUT TEGEVUST SAAB LUBADA VÕI MITTE

Kliimamõjuga tegevuste lubamisel tuleb lähtuda keskkonnaseadustiku üldosa seaduse (KeÜS) nõuetest.

KeÜS § 52 lg 1 p 6 kohaselt ei tohi keskkonnavalast luba anda, kui:

1. tegevusega kaasneks keskkonnoaht, mida ei ole võimalik vältida;
2. tegevuse lubamiseks on ülekaalukas huvi;
3. tegevusel puudub mõistlik alternatiiv;
4. on võetud ohu vähendamise meetmed.

KHG heide võib kumulatiivselt tuua kaasa muutused, mida saab määratleda keskkonnoahuna. Ülemäärase KHG heite ehk keskkonnoahu kindlakstegemisel tuleb arvestada KHG vähendamise eesmärged. Neid seisukohti on kinnitanud Riigikohus 2023. a sügisel nn Enefiti õlitehase kohtuasjas (p 20-21).

KLIIMAMÕJU OLULISUS TULEB SELGITADA VÄLJA KESKKONNAMÕJU HINDAMISE KÄIGUS

Enne olulise keskkonnamõjuga tegevusele tegevusloa andmist ning kavade ja planeeringute kehtestamist tuleb hinnata kavandatava tegevuse keskkonnamõju keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (KeHJS) alusel. Hinnatavaks keskkonnateguriks on muuhulgas mõju kliimale, mis hõlmab KHG heite ulatuse ja laadi väljaselgitamist.

On selge, et KHG heide võib kumulatiivselt tuua kaasa muutused, mis vastavad olulise keskkonnamõju määratlusele KeHJS § 2'2 tähenduses. Selleks, et aga otsustada, kas üksiku tegevuse/käitise KHG heide on ülemäärane ehk oluline KeHJS tähenduses, kehtiv seadus otseselt juhiseid ei anna. Seetõttu tuleks kliimamõjude olulisus määratleda juhtumipõhiselt eksperthinnangu alusel.

Hindamisel saab abiks võtta muudes asjakohastes suunistes toodud lävendeid ning kohtupraktikat. Üheks selliseks juhendiks on „Soovitused kliimamõju hindamiseks KSHs ja KMHs ning kliimakaalutluste arvesse võtmiseks haldusotsustes“ (2023), millele on viidanud ka Riigikohus Enefiti õlitehase kohtuasjas (p 21 ja 27).

1,5-KRAADISE SOOJENEMISE ÜLETAMISELE AITAB KAASA IGA LUBA, MIS ANTAKSE EESTIS MÕNELE KASVUHOONEGAASE TEKITAVALE TEGEVUSELE

2023. aasta märtsis avalikustas valitsustevaheline kliimamuutuste nõukogu (IPCC) kuuenda ülevaateraporti ehk kokkuvõtte inimkonna teaduslikust teadmistest kliimamuutuste kohta. Raporti peamine sõnum oli: senine tegevus inimkonna süsinikuheite vähendamiseks on olnud selgelt ebapiisav, kuid praegu tegutsedes saab lühikese ajavahemiku jooksul veel tagada elamiskõlbliku tuleviku tervele inimkonnale. Niisiis: iga tonn loeb. Iga süsinikuheitega otsus aitab kaasa kliimamuutusele.

KLIIMAMÕJUGA TEGEVUSTE LUBAMISEL TULEB KAALUDA, KAS ON OLEMAS SEDA ÕIGUSTAVAD ÜLEKAALUKAD HUVID

Kuna ühiskonna toimimine tänapäeval sõltub väga paljudest tegevustest, mis põhjustavad KHG heidet, tuleb haldusorganil teha valik, milliseid tegevusi lubada ja milliseid mitte.

Kliimakaalutlused on seda olulisemad, et kliimamuutuse pidurdamiseks ja kliimamõjudega kohanemiseks tehtavad jõupingutused võivad otseselt või kaudselt mõjutada mitmeid üksikisikutele (põhi)seadusega tagatud õigusi ning vabadusi. Kuigi huvide kaalumine on olemuselt väärtuspõhine, peab see jääma seadusega lubatud piiridesse, tuginema faktidele ja olema põhjendatud.

Mida intensiivsemalt ja tõenäolisemalt kavandatav tegevus kliimaeesmärkide saavutamist raskendab, seda kaalukamad peavad olema seda tegevust õigustavad huvid (Riigikohus Enefiti õlitehase kohtuasjas).